

*Вера Марковић,
судија Врховног суда Србије*

Сентеце из прсуда Врховног суда Србије

Не постоје процесне претпоставке за одлучивање по тужби за наплату потраживања према дужнику у стечају, код чињенице да је тужилац поднео и тужбу и пријаву по протеку рока од 60 дана од дана отварања стечаја

Члан 90. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац тужбом тражио да се утврди да тужени ШИП "Ј..." из Тутина у стечају дугује тужиоцу ППУ "П..." из Тутина, на име испоручене робе у току 1996. и 1997. године износ од 76.343,65 динара и да се обавезе тужени да тужиоцу наведени износ исплати из стечајне масе са каматом од 15 дана. Такође, из списка произилази да је решењем Привредног суда у Краљеву Ст.бр. 261/98 од 11. јуна 1998. године, отворен поступак стечаја над туженим ШИП "Ј..." из Тутина и да је исто решење објављено ("Сл. лист СРЈ" бр. 31/98 од 26. јуна 1998. године). Тужилац је пријаву потраживања поднео препорученом поштом 26.8.1998. године и пријава је одбачена као неблаговремена решењем Ст.бр. 261/98 од 19.11.1998.године.

Тужилац и поред тога што му је пријава у стечајном поступку одбачена подноси тужбу против туженог ШИП "Ј..." из Тутина у стечају, наводећи да му је пријава одбачена, али сматра да нема законских сметњи да се у посебном – редовном поступку пред судом расправља и утврђује дуг туженог према тужиоцу.

Првостепени суд је одбацио тужбу тужиоца, закључујући да нису испуњене процесне претпоставке за вођење овога спора, пошто је тужилац поднео тужбу по истеку 60 дана од рока прописаног одредбом члана 90. став 1. тачка 6. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног суда додајући као разлог да се о сваком потраживању стечајних поверилаца мора изјаснити стечајни управник, а када је тужилац поднео пријаву по протеку законом прописаног рока и када је пријава одбачена, то произилази да не постоји процесна претпоставка за поступање по тужби, па је правилно првостепени суд одбацио тужбу.

Врховни суд налази да су нижестепени судови правилно применили материјално право када су одбацили тужбу тужиоца. Није основан навод ревизије да је одлукама нижестепених судова повређена одредба члана 125. и 127. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији. Ово са разлога што је са одредбом члана 125. прописано да је стечајни управник дужан да се изјасни о сваком пријављеном потраживању да ли га признаје или оспорава. Такође је дато право и повериоцима да могу оспоравати пријављена потраживања. Уколико га стечајни управник или неко од поверилаца оспори онда се поверилац упућује на парницу, према одредби члана 127. истог Закона. Према тој одредби поверилац је дужан да у року од 8 дана од дана достављања решења о упућивању на парницу покрене поступак пред судом или другим органом ради утврђивања оспореног потраживања. Одредбом овог члана прописано је и да повериоци који су покренули парнични поступак по истеку прописаног рока њихова потраживања стечајно веће неће узети у обзир приликом деобе стечајне масе осим ако су до тог времена правоснажно утврђена. Одлуке о оспореним потраживањима имају дејство према свим повериоцима дужника. Одредба члана 127. није погрешно примењена како се то у ревизији наводи. Ово са разлога што се одредбе члана 127. односи на парнични поступак покренут по истеку прописаног рока од 8 дана из става 1. овога члана, а то подразумева да је стечајни поверилац пријавио своје потраживање и да га је неко оспорио, било стечајни управник или повериоци. У конкретном случају пријава тужиоца као повериоца је одбачена па није ни разматрана нити је тужилац у стечајном поступку упућен на парницу. Отуда су правилно нижестепени судови нашли и закључили да не постоје процесне претпоставке за одлучивање по тужби тужиоца, за наплату потраживања, према дужнику у стечају, код чињенице да је тужилац поднео и тужбу и пријаву по протеку рока од 60 дана од дана отварања стечаја.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 47/00 од
5.7.2000.године).
Сан22000/љм

Закуподавац нема право да откаже уговор о закупу који је закључен на одређено време, сем из оправданих разлога

Члан 595. 300

Из образложења:

Првостепени суд је утврдио да су странке биле у пословном односу тако што су закључиле уговор о закупу пословних просторија број 516/02 746 од 9.1.1996. године. Уговор је закључен на одређено време са роком трајања од 1.1.1996. до 31.12.2001. године. Уговором су регулисане међусобне обавезе странака па је таквом чланом 9. предвиђено да уговор о закупу престаје пре истека времена на који је закључен само са одређених разлога и то таксативно набројаних у овом члану. Тужилац је тужбом тражио иселење туженог из пословног простора тако што тужилац сматра да отказ коришћења пословног простора може дати свака страна без навођења конкретних разлога само уз поштовање рока од 30 дана. Првостепени суд је закључио да овакав став тужиоца није исправан. Према становишту првостепеног суда тужилац нема право да откаже предметни уговор о закупу који је закључен на одређено време, без навођења разлога обзиром да из члана 4. несумњиво произилази да су странке закључиле коришћење предметних просторија у тачно одређеном трајању. Како није наступио ни један услов предвиђен цитираним чланом 9. уговора за престанак закупа пре уговореног рока произилази да нема основа за престанак закупног односа између тужиоца и тужених. Такође се по становишту првостепеног суда нису стекли услови ни за престанак наведеног уговора по основу члана 15. уговора о закупу обзиром да из приложеног уговора недвосмислено произилази да је тужилац као закуподавац дао туженом сагласност за издавање предметног пословног простора у пазакуп а што је регулисано цитираним чланом 18. Са тих разлога је првостепени суд одбио тужбени захтев налазећи да се нису стекли услови за престанак важења овог уговора према одредби члана 595. 300 а да се нису стекли услови уговореним чланом 9. о престанку приложеног уговора о закуп пре истека уговореног рока као и по основу из члана 15. обзиром да је тужилац дао туженом сагласност за пазакуп предметних просторија.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда.

Врховни суд налази да су нижестепени судови спорни однос расправили уз правилну примену материјалног права. И по становишту Врховног суда закуподавац нема право да откаже уговор о закупу који је закључен на одређено време осим када зато постоје оправдани разлози.

Како тужилац није навео ниједан разлог за отказ то произилази да нема право да откаже уговор, пошто се ради о уговору на одређено време.

Тужилац у ревизији коментарише изражено становиште првостепеног и другостепеног суда односно даје своју оцену доказа те суд налази да су ови наводи ревизије неосновани.

Како ревизија није основана то је одбијена као у изреци на основу члана 393. ЗПП.

(Из пресуде Врховног суда Србије Прев. 401/98 од
18.8.1998. године).
Сан 22000/љм

Права и обавезе странака из агенцијског посла произилазе из уговора. Ако њега нема онда агент одговара за послове прихвата и отпреме бродова

Члан 683. закона о поморској и унутрашњој пловидби

Из образложења:

Тужилац потражује возарину од туженог наводећи да је тужени као агент био дужан да наплаћује возарину и исту да дозначује тужиоцу. Тог уговора у списима нема а исти није био дат на увид ни вештацима што се констатује из закључка вештака.

Првостепени суд у образложењу констатује да је између странака постојао уговор закључен дана 17.12.1964. године наводећи да су тим уговором туженом поверени послови генералне поморске агентуре за бродове тужиоца не позивајући се на извор сазнања. Према становишту Врховног суда да би се одлучивало о обавези странака из уговора мора се извршити увид у уговор. Одредбом члана 680. Закона о поморској и унутрашњој пловидби ("Службени лист" број 22/77) који је важио у време када је настао дужничко поверилачки однос из кога потиче потраживање тужиоца порписано је: "уговором о пловидбеном агенцијском послу пловидбени агент се обавезује да на основу општег или посебног пуномоћја у име и за рачун налогодавца обавља пловидбене агенцијске послове а налогодавац да пловидбеном агенту накнади трошкове и плати награду. Даље, одредба члана 682. истог закона прописује да пловидбени агенцијски послови су: послови помагања, посредовања и заступања који се односе на пловидбу и искоришћавање бродова као што су нарочито послови: прихватање и отпрема бродова, закључење уговора о искоришћавању бродова, купопродаја, градња и ремонт бродова, осигурање, попуњавање посаде и старање о посади.

Према одредби члана 683. цитираног закона на основу општег пуномоћја пловидбени агент се обавезује да ће у одређеном или неодређеном времену обављати једну или више врста пловидбених агенцијских послова садржаних у таквом пуномоћју (генерални пловидбени агент). У случају сумње о границама општег пуномоћја сматра се да се оно односи на послове прихвата и отпреме бродова.

Како из законом набројаних послова, које агент може да обавља, произилази да о правима и обавезама странака из агенцијског посла мора се судити на основу увида у уговор будући да се њима одређују границе права и обавеза странака у

уговорном односу. Која су то права агента, као пуномоћника из уговора суд није утврдио јер у списима нема уговора и првостепени суд није извршио увид у исти.

Према напред цитираним одредбама закона и природи ових уговора тужени је наступао као пуномоћник тужиоца. Обим пуномоћја одређује се уговором. Уговоре које је тужени закључивао са трећим лицаима као пуномоћник, морао је закључивати у име и за рачун тужиоца.

Према природи таквих уговора пуномоћник не одговара за извршење уговорних обавеза које закључује у име тужиоца и за рачун тужиоца. Посебно не одговара за наплату од уговорних страна тужиоца. Међутим уколико је тужени такву обавезу прихватио уговором онда се о обавези туженог суди на основу обавезе из уговора.

Из налаза вештака Градског завода за вештачење види се да су исти дошли до закључка о обавези туженог на основу чињенице да је тужени испостављао рачуне корисницима бродова. Вештаци нису утврђивали да ли је тужени ту возарину наплатио. Сама чињеница да је тужени као агент испостављао фактуру за коришћење брода не значи да он уместо корисника брода треба да плати возарину. То што корисник брода није платио возарину не ствара обавезу за туженог као пуномоћника осим ако је наплатио возарину или ако је другачије уговорено. Међутим, као што је напред речено све зависи од тога какву је уговорну обавезу преузео тужени.

Како пуномоћник, овде тужени уговоре са унајмителјима бродова закључује у име и за рачун тужиоца, по редовном току ствари тужилац треба да тражи возарину од унајмителја бродова а не од туженог, осим ако другачије није уговорено.

Но како првостепени суд није извршио увид у уговор то произилази да се о правима и обавезама туженог не може судити без увида у уговор из кога произилазе обавезе за парничне странке. Ово са разлога што оваква обавеза не произилази из закона. У закону су наведени послови које пловидбена агенција може обављати али конкретно овлашћење за агента се одређује уговором, што значи да та права и обавезе могу бити и већа и мања.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 190/99 од
9.2.2000. године).
Сент. 2000/љм

**Уговорна страна која је у доцњи, нема право на разлику у цени,
осим ако је доцња оправдана**

Члан 636. тач. 4. 300.

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац тражио тужбеним захтевом да се одрже на снази уговори парничних странака број 2639 и 2697 од 29.6.1992. године и да се

тужена задруга обавезе да тужиоцу преда станове, пословни простор и гараже које су предмет ових уговора а захтев се заснива на чињеници да је тужилац у потпуности исплатио предрачунску цену ових непокретности по поменутим уговорима. Тужена је поставила противтужбени захтев за раскид ових уговора позивајући се на чињеницу да тужилац није уплатио све дотадашње стварне трошкове изградње ових објеката.

Првостепени суд је утврдио следеће чињенично стање: да су парничне странке закључиле поменуте уговоре о међусобним правима и обавезама о заједничкој стамбеној изградњи и то тужилац као суинвенститор а тужени као организатор изградње с тим што је у уговорима утврђена предрачунска цена коју је тужилац био дужан да уплати у означеним роковима, што је он учинио.

Првостепени суд је усвојио тужбени а одбио противтужбени захтев. Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду одбио тужбени а усвојио противтужбени и раскинуо уговоре.

Погрешан је закључак другостепеног суда да су испуњени услови за раскид уговора. Ово са разлога што другостепени суд висину уплате тужиоца ставља у однос само према наново утврђеној предрачунској цени уместо у однос према степену изграђености објеката. Према степену изграђености објеката тужилац је уплатио према налазу вештака 87,12% на дан 30.4.1997.године, што значи претежни део цене, што искључује могућност раскида по члану 131. ЗОО:

Наиме, није спорно да је тужилац приликом закључења уговора извршио своју уговорну обавезу и унапред исплатио целу предрачунску вредност уговорених објеката. Према члану 6. и 7. уговора тужени је од тужиоца могао потраживати само разлику до стварне цене изведених радова. Да би другостепени суд имао услова за преиначење односно усвајање противтужбеног захтева за раскид уговора тужени је морао испунити најважнији услов а то је да је сам извршио све своје уговорне обавезе. То подразумева да је извео 100% уговорених радова у уговореном року а да је тужилац одбио да их плати. По одредби члана 124. ЗОО само страна која је извршила своје уговорне обавезе у уговореном року има право на раскид уговора. Међутим, из списка произилази да је тужени извео само 36% уговорених а већ унапред исплаћених радова. У односу на вредност изведених радова тужилац је платио претежни део цене 87,12%. Тужени је имао право да тражи разлику од 87,12% до 100% изведених радова.

Осим тога из списка произилази да се нижестепени судови а пре свега првостепени суд уопште није бавио доцњом туженог на шта се основано у захтеву за заштиту законитости и у ревизији указује. Одредбом члана 3. уговора рок за изградњу свих објеката из члана 2. овог уговора утврђен је до 1.5.1993. године и том одредбом је предвиђено да рок из овог става може бити продужен због нередовног финансирања од стране суинвенситора или због више силе. Очигледно је да је тужилац уплатом цене унапред омогућио туженом градњу и није крив за продужетак рокова изградње. Ово са разлога што из списка произилази да је до дана истека рока за завршетак градње тужилац стално био у претплати. Чак

је био у претплати и на дан 24.1.1994. године, што значи осам месеци после истека рока за завршетак објеката. Очигледно је да више силе није било јер на то у предмету нико не указује. У ситуацији када тужилац није скривио продужење рокова до истека рока за изградњу а да је продужење рока изазвао само тужени произилази да је тужилац био страна верна уговору а да је тужени скривио доцњу. Страна која је у доцњи нема право на разлику у цени, осим ако је доцња оправдана. Суд није утврђивао да ли је доцња туженог оправдана или није оправдана, на шта се у захтеву за заштиту законитости основано указује. С тим у вези судови се уопште не баве питањем колико је за насталу разлику у повећању цене градње крив сам тужени, тиме што је изазвао продужетак рокова градње и шта је узрок продужетка рокова градње. Према одредби члана 636. тачка 4. ЗОО страна која је скривила доцњу нема право на разлику у цени.

Како су нижестепени судови спорни однос расправили погрешном применом материјалног права а због кога нису утврдили одлучне чињенице од значаја за овај спор, нити су о правима странака одлучивали у односу на материјално право, конкретно Закон о облигационим односима то су нижестепене пресуде укинуте и враћене на поновно одлучивање

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 13/00 и Пзз. 1/00 од 9.2.2000.годин).

Када је у извршном поступку тужилац своје потраживање наплатио тада је дошао до сазнања да означени износ не представља еквивалент испоручене робе односно дошао до сазнања да ли је претрпео штету, па му од тога дана почиње тећи рок застарелости за накнаду инфлаторне штете

Члан 376.ЗОО

Из образложења:

Првостепеном пресудом констатује се у изреци става првог да је тужилац повукао тужбу за износ дуга од 406.910,84 динара са каматом. У ставу другом обавезан је тужени да плати тужиоцу износ од 35.866,33 динара на име главног дуга са каматом по стопи одређеној законом почев од 31.10.1997. године до исплате као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 8.298,00 динара. У ставу трећем одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да му туженик плати износ од 799.287,83 динара на име главног дуга са каматом.

Другостепеном пресудом одбијена је жалба туженог као неоснована и потврђена првостепена пресуда у усвајајућем делу (став 2. изреке). Првостепена пресуда је преиначена у делу у којем је тужбени захтев одбијен за износ главног дуга од 799.287,83 динара са затезном каматом од 31.10.1997. године па је другостепеном пресудом пресуђено:

да се обавезује тужени да тужиоцу накнади износ од 799.287,85 динара са затезном каматом почев од 31.10.1997. године.

Против другостепене пресуде тужени је уложио ревизију због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је дао одговор на ревизију.

Против обе пресуде уложио је захтев за заштиту законитости републичко јавно тужилаштво Гт1.бр. 259/00 од 9.3.2000. године због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијане пресуде у смислу члана 386. у вези члана 408. ЗПП Врховни суд Србије је нашао: да су ревизија и захтев за заштиту законитости основани.

Из списка произилази да је предмет тужбеног захтева накнада такозване инфлаторне штете. Тужилац је образлагао да је штету претрпео због обезвређених потраживања која се односе на обрачунате затезне камате која је досуђена ранијим правоснажним судским одлукама П. 6564/88 од 30.5.1989. године и П. 3437/90 од 29.5.1999. године у укупном износу од тадашњих 58.404,10 динара. Штету је определио према цени и количини робе (јунади) коју је за тадашњи дуговани износ могао купити на дана 5.11.1988. године када је поднета тужба у ранијој парници и то захтевајући укупни износ од 835.154,16 динара.

Првостепени суд је обавезао туженог да тужиоцу исплати износ од 35.866,33 динара колико износи раније новчано потраживање тужиоца валоризовано по стопи раста цена на мало (за период од 5.11.1988. па до 21.10.1997. године) а одбио је тужбени захтев за исплату износа од 799.287,83 динара налазећи да тужилац нема право на накнаду штете изражене у натуралном виду. При том је оценио да потраживање тужиоца није застарело са разлога што његово потраживање застаревало у року од 10 година према одредби члана 379. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је потврдио првостепену пресуду у усвајајућем делу а преиначио у делу у коме је одбијен тужбени захтев тако што је обавезао туженог на исплату износа од 799.288,83 динара са образложењем да тужилац по одредби члана 278. став 2. ЗОО у вези члана 189 и 190. ЗОО има право на накнаду штете према вредности робе која је била предмет основног посла, такође је оценио да потраживање тужиоца према одредби члана 379. ЗОО није застарело.

Врховни суд налази да се основано ревизијом и захтевом за заштиту законитости истиче да су нижестепени судови погрешно оценили приговор застарелости када су закључили да потраживање тужиоца за накнаду штете застаревало у истом року у коме застаревало право тужиоца да тражи извршење правоснажних пресуда у смислу члана 379. ЗОО. Овако становиште нижестепених судова било би исправно под условом да правоснажне одлуке нису током тих 10 година извршене, односно да је извршење уследило у задњој години застарног рока, па да је тужилац тада дошао до сазнања за штету. Међутим, у конкретној ситуацији првостепени суд је утврдио да је по правоснажним и извршним одлукама Окружног

привредног суда у Пожаревцу П. 6564/88 и П. 3437/90 у извршном поступку од туженика наплатио на име главног дуга, камате и трошкова укупан износ од 609.899,30 тадашњих динара, и то 15.5.1990. године и 29.10.1991. године. Дакле, у извршном поступку тужилац је своје потраживање по извршним одлукама у целини наплатио и тада је дошао до сазнања да ли дозначени износ представља еквивалент испоручене робе или извршених услуга, односно дошао до сазнања да ли је претрпео штету. Од тог дана њему почиње тећи рок за накнаду инфлаторне штете уколико му је то потраживање било обезвређено инфлацијом. То је рок за застарелост потраживања за накнаду штете из члана 376. ЗОО.

Ово са разлога што се ради о новом потраживању које није покривенео правоснажним одлукама за које важи рок из члана 379. ЗОО. Истина је да право на накнаду штете проистиче из обезвређености тог потраживања али му рок за утужење почиње тећи од дана сазнања да је штета настала. Отуда произилази да када би тужилац тражио извршење пресуде у задњој години рока из члана 379. тужилац би имао право на накнаду штете опет од извршења односно од сазнања да му је потраживање обезвређено и почео би да му тече рок из члана 376. ЗОО. Када је тужилац дошао до сазнања да му је потраживање обезвређено даном извршења 29.10.1991. године то произилази да је тужбу морао поднети у наредном року од 3 године који је истицао 29.10.1994. године. Како је тужилац поднео тужбу тужбу тек 9.1.1997. године што значи после 6 година то произилази да је тужиоцу истекао и објективни рок застарелости потраживања за накнаду штете који по одредби члана 376. ЗОО износи 5 година.

Како је наступила апсолутна застарелост потраживања тужиоца за накнаду инфлаторне штете од дана извршења правоснажне пресуде односно од сазнања за штету до дана подношења тужбе то произилази да је тужбени захтев за накнаду штете у целини неоснован са којих разлога је Врховни суд преиначио нижестепене пресуде и тужбени захтев одбио у целини као неоснован.

(Из рпесуде Врховног суда Србије Прев. 144/00 и Пзз. 13/00 од 17.5.2000. године).

Сан2 2000/љм

Када се ради о свршеном факту не може се на спорни однос применити закон који је донет касније. Законитост одлуке о искључењу оснивача цени се према закону који је важио приликом доношења те одлуке чија се законитост испитује

Члан 106. тачка 4. Закона о предузећима

Из образложења:

Првостепеном одлуком Привредног суда у Београду XXX Р. 256/98, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је ништав упис брисања тужиоца М.В. из Борче,

као оснивача туженог ПП "Г..." ДОО Земун и извршен решењем истог суда Фи. 37266/93 од 30.8.1993. године.

Другостепеним решењем одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против другостепене пресуде уложио је ревизију тужени због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП Врховни суд Србије је нашао:

да је ревизија основана.

Из списка произилази да је тужилац поднео тужбу за поништај уписа брисања тужиоца као оснивача предузећа ПП "Г..." ДОО из Земуна. Као разлоге ништавости тужилац је у тужби навео: да је тужилац брисан на основу исправе која представља некакву одлуку донету од стране преосталих оснивача туженика, без знања и сагласности тужиоца и без било каквих стварних разлога на страни тужиоца који би могли служити за упис брисања тужиоца у наведеном својству.

Тужени је истакао приговор неблаговремености тужбе будући да је протекао рок од 30 дана од дана сазнања за разлог ништавости садржан у члану 69. Закона о поступку за упис у судски регистар. Навео је да је тужилац одлуку управног одбора примио 27.8.1993. године а у односу на постављени тужбени захтев сматра да тужилац није навео ни један разлог нити доказ у прилог томе да је одлука управног одбора лажна, неистинита и слично нити у том смислу предлаже доказе. Предложио је да се тужба одбаци а уколико суд нађе да је благовремена предложио је да се тужбени захтев одбије.

Из списка произилази да међу странкама није спорно да је решењем првостепеног суда Фи. 7577/89 од 28.12.1989. године уписан тужени као приватно предузеће за прераду и промет – друштво са ограниченом одговорношћу и то на основу акта о оснивању оснивача наведеног у прилогу број 2.

Брисање тужиоца као оснивача овде туженог извршено је решењем првостепеног суда Фи. број 31266/93 од 30.8.1993. године на основу одлуке туженог од 17.8.1993. године што такође није спорно.

Међу странкама није спорно ни да је тужилац одлуку о искључењу донету од стране туженог која је послужила као основ за брисање тужиоца као оснивача примио дана 1.9.1993. године. Спорно је међу странкама да ли је тужилац подношењем тужбе дана 14.3.1994. године одржао законом предвиђени рок за подношење тужбе којим се тражи поништај извршеног уписа брисања тужиоца и уколико јесте да ли је наведени упис правно ваљан или је ништаван.

Нижестепени судови су поништили упис јер су закључили да се рок рачуна од дана увида пуномоћника тужиоца у регистар суда а не од дана пријема одлуке о искључењу. Становиште је првостепеног суда да је пуномоћник тужиоца тада сазнао за разлоге ништавости а што је било после 17.2.1994. године када је пуномоћник тужиоца извршио увид у регистар.

Даље, према становишту првостепеног суда одлука о искључењу тужиоца је донета од управног одбора, као ненадлежног органа. Наиме према акту о оснивању на који се првостепени суд позива такву одлуку су могли донети само оснивачи.

Другостепени суд је одбио жалбу туженог позивајући се на одредбу члана 388. Закона о предузећима ("Службени лист СРЈ", број 29/96) по коме одлуку о искључењу доносе оснивачи.

Врховни суд налази да је спорни однос расправљен уз погрешну примену материјалног права.

Погрешно се другостепени суд позива на одредбу члана 388. Закона о предузећима који није ни постојао у време када је тужилац искључен из предузећа као оснивач.

Наиме, када се ради о свршеном факту, овде конкретно донетој одлуци о искључењу тужиоца као оснивача, онда се правилност односно законитост поступка цени према закону који је важио приликом доношења те одлуке чија се законитост испитује. Када се ради о свршеном факту, не може се на спорни однос применити закон који је донет касније.

Како је одлука о искључењу донета 17.8.1993. године то се законитостведеног поступка у доношењу те одредбе има ценити према одредбама Закона о предузећима који је тада био на снази.

Како првостепени суд приликом одлучивања о законитости спроведеног поступка није ни примењивао одредбе тада важећег Закона о предузећима то су обе пресуде морале бити укинуте.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 337(00 од 5.7.2000. године).

Сан2-2000/љм

Када постоји сагласност тужиоца о уступању робе и туженог о преузимању робе и исплати цене добављачу као и сагласност добављача онда се ради о уступању уговора.

Члан 145. 300

Из образложења:

Првостепеном пресудом обавезан је тужени да тужиоцу исплати износ од 36.619,20 динара са законском затезном каматом почев од 23.3.1996. године као и да му плати и трошкове парничног поступка у износу од 1.816 динара.

Другостепеном пресудом одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против другостепене пресуде уложио је ревизију тужени због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. ЗПП Врховни суд Србије је нашао да је ревизија основана.

Врховни суд налази да су нижестепени судови због погрешне примене материјалног права пропустили да утврди одлучне чињенице од значаја за овај спор.

Одредбом члана 145. Закона о облигационим односима предвиђено је да свака страна у двостраном уговору може ако на то пристане друга страна уступити уговор неком трећем лицу које тиме постаје носилац свих њених права и обавеза из тог уговора.

Имајући ове одредбе у виду произилази да нижестепени судови нису разјаснили шта представљају неспорне изјаве странака да је тужилац уступио робу коју му је треће лице његов добављач упутио према двама отпремницама у различитом временском периоду. Превозник је после изјаве о уступању дате од тужиоца довезао робу до туженог и њему испоручио. Тужиочев добављач које је о овоме био обавештен је фактуру за ту робу доставио туженом а тужени је ту фактуру платио.

Дакле, испостављањем те фактуре и треће лице које је било поверилац тужиоца овде добављач, сагласило се са тим преузимањем робе и фактуру испоставило туженом. Дакле то треће лице је пристало да му тужени буде дужник.

Није спорна чињеница да је тужени ову робу платио тужиочевом добављачу. Такође није спорно да добављач није ту робу фактурисао тужиоцу, нити је тужилац ту робу платио добављачу. Тужилац у овом спору није доказао да је ову робу платио овом добављачу.

Када је тужилац без обзира што робу није платио фактурисао робу на некој другој цени то произилази да му је првостепени суд усвајајући такав тужбени захтев досудио то као накнаду штете. Међутим, према становишту Врховног суда Србије после 24.1.1994. године не досуђује се инфлаторна штета па није јасно по ком основу су нижестепени судови досудили садашњу цену робе за робу која је фактурисана у 1994. години туженом и коју је тужени платио по сасвим другим ценама. Чак иако би тужилац имао право на неку штету с обзиром на чињеницу да је тужени извршио исплату његовом добављачу тужилац би могао да само фактурише неку изгубљену добит у висини трговачке марже и евентуално превозне и друге трошкове које је у вези са том робом имао.

Ово са разлога што је неспорна чињеница тужиоцу његов добављач робу није фактурисао. Тужилац није доказао да је ту робу платио па нема ни право да од туженог наплаћује робу коју је овај платио тужиочевом добављачу.

Осим тога, према фактури добављача за исту робу за коју тужилац тужи у овом спору, добављач је фактурисао износ од укупно 4.600 динара по отпремници 16/94 од 24.9.1994. и по отпремници број 20/94 од 3.9.1996. године износ од 3.962 динара. То је износ који би добављач и тужиоцу фактурисао и који би тужилац требало да плати добављачу. Дакле то би био износ и који би тужилац могао да фактурише уз додатак своје марже превозних и других трошкова. Дакле тужилац

није могао да тражи садашњу цену робе, па је нејасно по ком основу су нижестепени судови досудили износ од 36.619,20 динара.

Стога је у поновном поступку важно да првостепени суд утврди какав је значај изјаве тужиоца о уступању робе односно какав је значај изјаве туженог о преузимању те робе. Из тога могу произаћи две ситуације да је тужилац остао у уговору са својим добављачем што из списка не произилази јер је добављач прихватио новог дужника и њему фактурисао, или се ради о уступању уговора у смислу члана 145. за које постоје елементи јер постоји сагласност и тужиоца и туженог о преузимању робе и повериоца који се сагласио да му тужени буде дужник.

(Из пресуде Врховног суда СРБије Рев. 4757/99 од 19.1.2000.године).
Сан22000/љм

Трансформацијом у холдинг односно оснивањем нових предузећа на које је дужник пренео своју имовину, намирење тужиоца је било онемогућено, чиме су били испуњени услови за поништај правне радње преноса имовине на нова предузећа

Члан 280. 300.

Из образложења:

Из списка произилази: да је пред Привредним судом у Београду вођен извршни поступак под бројем I. 69/94 по извршном наслову Избраног суда при Привредној комори Србије број 25-456/1 од 4.2.1993. године по коме је правни претходник туженог обавезан да тужиоцу исплати износ од 4.285,610,05 УСА долара на име главног дуга са каматом по стопи од 6% на износ од 3.556.143,01 УСА долара од 1.4.1992. године као и да му накнади трошкове спора.

Даље је, првостепени суд увидом у збирку исправа регистарског улошка истог суда утврдио да је одлуком о организовању Холдинг предузећа која је донета на скупштини ДП "Р... М..." ДД у предузеће "Р... М..." од дела своје имовине оснива следећа друштва са ограниченом одговорношћу означене као тужене од 1. до 13. реда. Посебном одлуком о оснивању сваког друштва са ограниченом одговорношћу утврђена је висина оснивачких средстава која се преносе по реалној вредности на друштво које се оснива. Чланом 5. наведене одлуке предвиђено је да су средства холдинга у неограниченом правном промету да за своје обавезе холдинг одговара својом имовином а за пословање ДОО које оснива холдинг сноси ризик само до висине уложених средстава. Даље, првостепени суд је утврдио које износе средстава је правни претходник Грађевинско предузеће "Р... М..." пренело на холдинг односно на новооснована предузећа што даје укупан износ од 6.828.334,30 динара. Тужилац је тужбом тражио побијање правне радње којом је Грађевинско предузеће "Р... М..." отуђило своја средства на холдинг ДД "Р... М..." и на новооснована предузећа наведена у изреци од 2. до 13. реда.

Притом је тужилац тражио да се лиши дејства само правна радња у имовинском делу тј. делу одлуке о организовању и то преко минимума оснивачког улога прописаног законом а до висине укупне тужиочеве тражбине као и да се тужиоцу омогући да се намири из имовине која је припадала ГП "Р... М..." а која је овом правном радњом пренета на новооснована предузећа.

Првостепени суд је усвојио овај тужбени захтев, закључујући да су испуњени услови из члана 280. до 284. ЗОО.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда и одбио жалбу тужених.

Врховни суд налази да су нижестепени судови на правилно и потпуно утврђено чињенично стање правилно применили материјално право.

Ово са разлога што је правилно првостепени суд лишио дејства правну радњу бившег предузећа ГП "Р... М..." о преносу имовине на холдинг а затим и на новооснована предузећа. Као последицу тога у ставу 2. усвојио је и захтев да се тужилац може намирити из имовине тужених у оном делу која је припадала бившем грађевинском предузећу "Р... М..." а која је пренета на тужене. Отуда је изрека јасна, и разграничена и извршива.

Правилно су нижестепени судови применили материјално право када су закључили да су испуњени сви услови за усвајање паулијанске тужбе. Није основан навод ревизије да тужилац не трпи последице трансформације бившег Грађевинског предузећа "Р... М..." у Холдинг а затим и оснивањем нових предузећа. Ово са разлога што је преносом имовине на њих онемогућио повериоца, овде тужиоца, да се намири у поступку извршења из његове имовине. Према одредби члана 280. ЗОО под правном радњом преузетом на штету поверилаца подразумева се сваки поступак дужника услед кога се дужникова имовина смањује и чиме се изгledi повериоца за намирење погоршавају. Трансформацијом у Холдинг односно оснивањем нових предузећа на које је дужник пренео своју имовину намирење тужиоца је било онемогућено, чиме су били испуњени услови за поништај правне радње преноса имовине на нова предузећа, што значи у делу којим је тужилац онемогућио повериоца да намири своје потраживање.

Отуда предмет побијања може бити свака правна радња којом је намирење повериоца отежано. Нема сумње да је намирење тужиоца отежано преносом имовине на холдинг а затим и на новооснована предузећа па су судови правилно закључили да су испуњени услови из члана 280. ЗОО за поништај правне радње о преносу имовине на новооснована предузећа. Са тих разлога се ревизија тужених појављује као неоснована са којих разлога је и одбијена.

(Из пресуде Врховног суда Србије, Прев. 52/00 од
28.6.2000. године)
Сан 2 – 2000/љм

Нема места одбачају тужбе, због преурањености, када власник ствари тражи предају ствари излучном тужбом.

Члан 34. став 4. Закона о основним својинско правним односима.

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац поднео излучну тужбу ради излучења из стечајне масе наведених 2.800 тона кукуруза, 411.772 килограма товних свиња и 89.868,01 килограма товних јунади које су се налазиле на чувању код туженог по уговорима о ускладиштењу робе који се налазе у списима.

Првостепени суд одбацује тужбу закључујући да је тужба преурањена због тога што стечајно веће није одржало рочиште за испитивање потраживања стечајног дужника па није ни одлучивало о пријави потраживања тужиоца као повериоца.

Другостепени суд прихвата становиште првостепеног додајући да сматра да процесни предуслов за подношење излучне тужбе представља да је поверилац пријавио потраживање у стечајном поступку те да је потраживање овог повериоца оспорено, односно да га је стечајно веће упутило на парницу у смислу члана 125. Закона о принудном поравнању и стечају или ликвидацији.

Врховни суд налази да је погрешан закључак нижестепених судова да је тужилац преурањено поднео тужбу за излучење своје имовине из стечајне масе. Одредбом става 4. члана 34. Закона о основним својинско правним односима прописано је да ако стицалац права својине на покретној ствари остави ту ствар и даље у државини преносиоца по неком другом основу (у конкретном случају по основу ускладиштења) он стиче право својине на њу у тренутку закључења правног посла са власником ствари на основу кога се стиче право својине. Из списка се види да је тужилац стекао право својине по основу купопродаје робе за робне резерве, а да је робу оставио на чување туженом по посебном уговору.

Према овој одредби као и осталим одредбама овог закона власник ствари може у свако доба тражити предају своје ствари у државину. Према томе ствари које је тужилац купио од туженог и које се налазе у државини туженог јер су због природе ствари (товне свиње и товна јунад) остале на чувању код туженог су ствари које тужилац као њихов власник може у свако доба тражити од туженог. Према одредби члана 117. Закона о принудном поравнању, стечају и ликвидацији отварање стечајног поступка не утиче на права одвојеног измирења из одређених ствари односно из имовине дужника (заложно право, право намирења, право ретенције и друга разлучна права) као и на права издвајања ствари које не припадају дужнику (излучна тужба). Према овој одредби дакле на права издвајања ствари и предају у државину власнику односно ствари које не припадају дужнику отварање стечајног поступка нема никаквог утицаја. Из тога произилази да нема места одбачају тужбе због преурањености, кад власник тражи предају своје ствари (излучном тужбом) јер за исту нема никаквог ограничења. Ово и са ра-

злога што је одредбом члана 95. наведеног закона прописано да у стечајну масу дужника улази сва имовина дужника, ако законом није другачије одређено. Дакле предмет излучног права према наведеној законској одредби могу бити само ствари које не припадају дужнику а ствари које не припадају дужнику односно које нису власништво дужника не могу да уђу у стечајну масу. Дакле, власник тих ствари у свако доба може тражити излучном тужбом излучење ових ствари из стечајне масе. Како су нижестепени судови на спорни однос погрешно применили материјално право то су побијана решења укинута и враћена на поновно одлучивање.

(Решење Врховног суда Србије Прев. 76/98 од
18.2.1998. године).
Сан 22000/љм

Накнада инфлаторне штете не може се утврђивати преко изабраних врста материјала

Члан 278. у вези члана 190. 300.

Из образложења:

Из списка произилази да је предмет тужбеног захтева накнада штете коју тужилац тражи због тога што му тужени није исплатио разлику у цени преко 10% од уговорених а изведених радова као и разлику у цени за вишкове радова, такође је истакао да су радови изведени у 1992. години те да је валоризација извршена преко индекса раста цена грађевинског материјала за период од доспелости плаћања до дана вештачења а што износи 453.932 динара.

Тужени је у одговору на тужбу оспорио тужбени захтев наводећи да су странке уговориле фиксну цену и кратак рок за извођење радова од 15 дана да је тужени уплатио аванс те да у тако кратком року није могло да дође до повећања цена материјала. Такође је оспорио датум доспелости а оспорио је и начин обрачуна инфлаторне штете.

Међу странкама је било неспорно да су биле у пословном односу поводом извођења грађевинско занатских радова, да је тужилац био извођач те да је радове у целини извео а да је тужени платио уговорену накнаду. Међу странкама је било спорно да ли тужилац има право на разлику у цени преко 10% на исплаћене радове по уговору као и на исплаћене вишкове радова.

Првостепени суд је обавио вештачење и преко вештака утврдио да је тужени као наручилац радова оверио четири привремене ситуације тако да није спорна количина изведених радова као ни количина вишкова радова будући да су и вишкови радова обухваћени привременим ситуацијама. Такође је утврђено да су за време извођења радова повећане цене за више од 10%. Тужилац је рачуном број 59-3/92 од 20.3.1992. године фактурисао туженом износ од 4.219.000.003 тадашњих динара на име вишкова радова преко 10% уговорених.

Даље, суд закључује да тужилац има право на разлику у цени за изведене радове по одредби члана 637 ЗОО, а што се тиче вишкова радова према налазу вештака ти радови су извучени из привремених ситуација па је вештак за те радове одредио посебну накнаду као за накнадне радове те је дошао до укупне вредности неплаћених радова.

При том је вештак до садашње цене тих радова дошао применом изабраних врста грађевинског материјала и то цемента и гвожђа тако што је обрачунао колико се за износ тих радова у 1992. години у време доспелости могло купити цемента и гвожђа те налазећи просечну цену између та два материјала закључио да је то износ од 453.932 динара за колико је суд тужбени захтев усвојио.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда.

Врховни суд налази да су нижестепене пресуде донете уз погрешну примену материјалног права. Наиме, правилно првостепени суд закључује да тужилац има право на разлику у цени за изведене радове по одредби члана 637. ЗОО. Међутим, првостепени суд у пресуди не наводи који је то износ узео као утврђени и када је тај износ доспео да би имао право на вредност вишкова радова преко 10% као за накнадне радове. Такође не наводи ни који је то износ разлике за већ плаћене радове а који за вишкове радова. Те износе суд не наводи иако је у списима било неколико варијанти налаза оба вештака па се не види који је од тих налаза првостепени суд прихватио.

Вештак је нашао да је за дугујући износ тужилац могао купити 1.542 тоне цемента или 183.846 килограма бетонског челика, те имајући у виду цене ових артикала на дан 31.12.1996. године нашао да то даје просечну вредност од 453.932 динара.

Суд је усвојио захтев за тај износ са каматом од 31.12.1996. године као дана вештачења иако је тај налаз дат 29.4.1997. године. Врховни суд налази да се основано ревизијом истиче да је првостепена пресуда захваћена битном повредом из члана 354. став 2. тачка 13. ЗПП јер је иста нејасна, противречна стању у списима, па се не може поуздано испитати а уз то донета уз погрешну примену материјалног права.

Због погрешне примене одредбе члана 637. ЗОО нису утврђене одлучне чињенице које се односе на разлику на већ исплаћене радове и вишкове радова.

Погрешна примена материјалног права састоји се и у томе што се накнада штете не може утврђивати преко изабраних врста материјала, према количини цемента и гвожђа који се могао купити у 1992. години те према цени те количине тих материјала у време вештачења. Ово са разлога што радови тужиоца нису били извођени само преко ове врсте материјала. Напротив ту је било и других и претежно других врста материјала. Стога се инфлаторна штета може утврђивати само преко вредности радова изражених у привременим ситуацијама у целини а не избором појединих врста материјала. Са тих разлога произилази да је ревизија туженог основана те су обе пресуде укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Код неспорне ситуације да је тужени платио изведене радове и вишкове радова према привременим ситуацијама којима су обухваћени и вишкови радова суд ће утврдити колика је вредност изведених радова у 1993. години, колика је разлика у цени за период када тужени није био у доцњи у 1993. години и утврдити који је то проценат у односу на укупну цену радова а затим за те исте радове утврдити садашњу цену и разлику изражену у процентима у односу на укупну цену радова.

(Из пресуде Врховног суда Србије Прев. 165/99 од
26.1.2000. године).
Ссан 22000/љм